

Pētniecība CULT komitejai — Eiropas Savienības pieeja daudzvalodībai savā komunikācijas politikā

Šajā pētījumā novērtēta ES pieeja daudzvalodībai komunikācijas politikā. Tiek izmantota jaukta pieeja, tostarp literatūras apskats, juridiskā un politikas analīze, ES tīmekļa vietņu kvantitatīva analīze, intervijas ar ES ekspertiem un apsekojumu datu analīze.

Galvenie secinājumi

ES iestādes, struktūras un aģentūras oficiāli pilda ES daudzvalodības pienākumus. To veicina regulatīvo pienākumu elastība un visaptveroša regulējuma trūkums, kas nodrošinātu vienotus standartus, kas atbilstu digitālajam laikmetam, jo īpaši attiecībā uz ES tīmekļa vietnēm.

Regula Nr. 1 ir ES daudzvalodības pienākumu juridiskais pamats. Tajā izklāstīti noteikumi, ar kuriem nosaka ES iestādēs, struktūrās un aģentūrās lietojamās valodas, un ES struktūrām ir

paredzēta rīcības brīvība lemt par to, kuras valodas konkrētos gadījumos lietojamas, piemēram, darba dokumentos vai iekšējās sanāksmēs ar ekspertiem. Daudzvalodu digitālā komunikācija līdz šim nav aplūkota Regulā Nr. 1 vai Eiropas Savienības Tiesas (EST) judikatūrā. Līdz ar to liela daļa tiešsaistē publicētā satura netiek tulkota, jo to uzskata par iekšējās komunikācijas blakusproduktu. Tas nozīmē, ka publicētie dokumenti, kas var ietekmēt iedzīvotājus, uzņēmumus un dalībvalstis, ne vienmēr ir pieejami to valodā.

Šis dokuments ir kopsavilkums pētījumam “Eiropas Savienības pieeja daudzvalodībai savā komunikācijas politikā”. Pilnu pētījumu, kas pieejams angļu valodā, var lejupielādēt šādā tīmekļa vietnē: <https://bit.ly/3TpgJ8e>

Struktūrpolitikas un kohēzijas politikas departaments

Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts

Autori: Projekta vadītājs: Dr. Carlos MENDEZ (Eiropas Politikas pētniecības centrs (EPRC Delft and Glasgow, Strathclyde Universitāte))

Projekta komanda: Dr. Michele GAZZOLA, prof. Laure CLEMENT-WILZ, Dr. Vasiliki TRIGA, Dr. Fernando MENDEZ, Dr. Costas DJOUVAS, Antonis CHARAMBOULOS, Prof. John BACHTLER
PE 699.648–2022. gada septembris

Šajā pētījumā, pamatojoties uz juridisku pamatojumu, ir apgalvots, ka **daudzvalodības pienākumi būtu jāpieņem konkrētiem tīmekļa vietņu satura veidiem**. Šajā nolūkā tiek ierosināta daudzvalodu vajadzību tipoloģija, lai precizētu satura veidus, kuriem būtu jāpiešķir prioritāte tulkošanai. Tas ir balstīts uz šādu klasifikāciju: (a) *pamatdokumenti*, kuriem ir juridisks pienākums būt pieejamiem vai iesniegt visās ES valodās; pamatdokumenti, kuriem *vajadzētu* būt pieejamiem visās ES oficiālajās valodās, ņemot vērā to saturu un iespējamo ietekmi uz iedzīvotāju, uzņēmumu un publisko iestāžu tiesībām un pienākumiem, piemēram, pamatnostādnes par valsts atbalstu, ES finansēšanas programmas vai uzaicinājumi iesniegt piedāvājumus; un c) sekundārie dokumenti, kas ir zemākas kārtas prioritāte daudzvalodu vajadzībām un pieejamībai un kur mašīntulkošanu varētu izmantot, ja resursi nav pieejami cilvēku tulkošanai.

Pētījums atklāj būtiskas atšķirības attiecībā uz daudzvalodu satura pieejamību, kam vajadzētu būt pieejamam visās oficiālajās valodās. Tas ir daudzvalodu punktu novērtējuma rezultāts, kura pamatā ir daudzvalodu vajadzību tipoloģijas piemērošana ES iestāžu tīmekļa vietnēs. Eiropas Komisijas un Eiropas Centrālās bankas tīmekļa vietnes nedarbojas labi, publicējot sadaļas ar “galvenokārt galveno” un “galvenokārt primāro” saturu, kam vajadzētu būt pieejamai visās ES valodās. Turpretī Eiropadomes/Eiropas Savienības Padomes, Tiesas un Eiropas Revīzijas palātas tīmekļa vietņu darbība ir ļoti laba. Arī Eiropas Parlamentam ir salīdzinoši augsts vērtējums.

Vēl viens svarīgs secinājums ir **tas, ka ES iestāžu, struktūru un aģentūru valodu režīmi nav pietiekami pārredzami un oficiāli**. Dažreiz režīmi nav precizēti vai bieži vien ir neskaidri. Tāpat lielākā daļa ES iestāžu un struktūru ir publicējušas tīmekļa vietnes valodu politiku, bet lielākā daļa aģentūru to nav izdarījušas. Tas neatbilst Eiropas Ombuda ieteikumiem, kuros aicināts skaidri definēt un publicēt ES oficiālo valodu izmantošanas politiku.

ES sistemātiski nepārrauga un nepārskata plašo valodu režīmu, prakšu un tīmekļa vietņu valodu politiku klāstu. Tas kaitē pārredzamībai un pārskatatbildībai, kā arī kavē formālāku pieeju daudzvalodu saziņai ar kopīgiem standartiem.

Daudzvalodu satura piedāvājuma dažādība ES tīmekļa vietnēs nozīmē, ka šis saziņas kanāls ne vienmēr atbilst visu mērķauditoriju vajadzībām. To 13 ES tīmekļa vietņu analīze, kurās ir visvairāk daudzvalodu satura, parādīja, ka dažas no tām ir labi sasniegušas daudzvalodu indeksu, kurā ņemtas vērā dažādas tīmekļa vietnes satura sadaļas, bet citas — vājākas. Augstākais daudzvalodu reitings bija sešām vietnēm, kuru vērtējums krietni pārsniedz 13 tīmekļa vietņu vidējo rādītāju (Eiropas Savienības Tiesa, Eiropas Savienības Padome/Eiropadome (kopīga tīmekļa vietne), Eiropas Revīzijas palāta, Eiropas Parlaments, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra un Eiropas Ombuds). Otrajai tīmekļa vietņu kopai ir vidējas veikspējas rādītāji, un tajā ietilpst Eiropas Komisija (tuvāk ES tīmekļa vietņu vidējam rādītājam), kā arī Eiropas Ķīmikāliju aģentūra un Eiropas Reģionu komiteja (abās no tām ir zemāks punktu skaits). Pēdējā kopa ietver četras tīmekļa vietnes, kas darbojas slikti un kurās ir zems daudzvalodu satura pieejamība (Eiropas Centrālā banka, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde, Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra). Turklāt lielākā daļa ES aģentūru tīmekļa vietņu (kas tika novērtētas papildus iepriekš minētajam kvalitatīvā veidā) nublicē saturu visās oficiālajās valodās un faktiski ir monolingvāla angļu valodā.

Alternatīvs daudzvalodu indekss, kurā aplūkots tikai tīmekļa lapu kopējais apjoms, neņemot vērā atšķirības starp satura kategorijām, nedaudz palielina divu tīmekļa vietņu (Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras) darbību, bet dažos gadījumos ļoti dramatiski samazina vairākuma tīmekļa vietņu darbību, piemēram, Eiropas Ombudu.

Ja izmanto tikai angļu valodu, piekļuve ES publicētajam saturam ir zema. Eurostat 2016. gada Pieaugušo izglītības apsekojuma analīze liecina, ka aptuveni viena trešdaļa ES iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem runā tikai savā dzimtajā(-ās) valodā(-ās). ES nav kopīgas valodas, kurā runā ļoti labā līmenī (t. i., kā dzimtajā valoda vai kā svešvaloda lietpratīgā līmenī) lielākā daļa iedzīvotāju. Aptuveni 20 % ES pieaugušo iedzīvotāju var sazināties ļoti labā līmenī vācu valodā, kam seko franču valoda (aptuveni 16 %), itāļu (14 %) un angļu valoda (13 %). Ja dokumentu publicē tikai angļu valodā, to saprot 13–45 % ES pieaugušo iedzīvotāju (diapazons ir atkarīgs no rādītāja, ko izmanto valodas prasmes mērīšanai). Trīsvalodu saziņas politikā šis īpatsvars palielinās līdz 43–65 % (izmantojot angļu, franču un vācu valodu). Pilnībā daudzvalodu komunikācijas politika nodrošina 97–99 % ES pieaugušo iedzīvotāju piekļuvi saturam.

Uzmanības trūkums daudzvalodības nozīmei komunikācijas politikā, iespējams, var veicināt priekšstatu par to, ka ES ir tālu un nošķirta no iedzīvotājiem, ņemot vērā pašreizējo valodu prasmju sadalījumu iedzīvotāju vidū. ES valodu režīmi ir rezultāts dažādu interešu līdzsvarošanai, tostarp ievērojamiem resursu ierobežojumiem. Tas ES iestādēm rada politikas un darbības problēmas. Lai gan daudzvalodu režīms nav brīvs no resursu izmantošanas viedokļa, tā ir visefektīvākā un pieejamākā saziņas politika, ņemot vērā pašreizējo ES iedzīvotāju valodu prasmju sadalījumu.

Rekomendācijas

Pamatojoties uz šā pētījuma konstatējumiem, tiek ierosināti šādi ieteikumi.

- **Ieteikums Nr. 1: Izstrādāt kopīgu un pārredzamu daudzvalodu saziņas sistēmu un standartus, tostarp digitālajā jomā.** Ja nebūs politiskas vēlmes reformēt Regulu Nr. 1, Eiropas Parlaments varētu veicināt oficiālas kopējas sistēmas un standartu izveidi, izmantojot iestāžu nolīgumu. Uz ES saziņu internetā būtu jāattiecinā daudzvalodības pienākumi ne tikai attiecībā uz saturu, kas šajā pētījumā definēts kā “pamats”, bet arī attiecībā uz “primāro” saturu.
- **Ieteikums Nr. 2: Ar periodisku ziņojumu institucionalizēt regulāru uzraudzību pār atbilstību tiesību aktiem, administratīvo pārredzamību un resursu izmantošanu, lai nodrošinātu daudzvalodu saziņu.**
- **Ieteikums Nr. 3: Izveidot daudzvalodības amatpersonu, lai pārskatītu praksi, valodu režīmus un tīmekļa vietnes valodu politiku.** Amatpersonai jābūt atbildīgai par periodisko uzraudzības ziņojumu un jāatskaitās Eiropas Parlamentam.
- **Ieteikums Nr. 4: Veicināt oficiālo valodu izmantošanu digitālajā komunikācijā, lai uzlabotu pieejamību un tuvumu iedzīvotājiem.**
- **Ieteikums Nr. 5: Palielināt ES budžeta piešķirumus daudzvalodībai.** Tas palīdzēs novērst pēdējos gados pieredzēto rakstiskās un mutiskās tulkošanas pakalpojumu samazinājumu.

Papildu informācija

Šis kopsavilkums ir pieejams šādās valodās: Angļu, franču, vācu, itāļu un spāņu valoda. Pētījumu, kas ir pieejams angļu valodā, un kopsavilkumus var lejupielādēt šādā tīmekļa vietnē:

<https://bit.ly/3TpqJ8e>

Plašāka informācija par CULT politikas departamenta pētījumiem:
<https://research4committees.blog/cult/>

Atruna un autortiesības. Par šajā dokumentā paustajiem viedokļiem atbild vienīgi autori, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Parlamenta oficiālo nostāju. Pavairošana un tulkošana nekomerciāliem mērķiem ir atļauta ar nosacījumu, ka tiek norādīts avots un Eiropas Parlaments par to iepriekš paziņo un nosūta kopiju. © Eiropas Savienība, 2022. gads.
© Attēls 1. lappusē, ko izmanto saskaņā ar Adobe Stock licenci

Pētniecības administrators: Pierre HERIARD, Balazs MELLAR, Kristiina MILT Redaktora palīgs: Anna Dembek
Sazināties ar mums: Poldep-cohesion@ep.europa.eu
Šis dokuments ir pieejams internetā: www.europarl.europa.eu/supporting-analyses